

המאבק למען עליית יהודי ברית המועצות בשנות ה-70

מערך שיעור

מידע למורים

<p>השיעור יפתח בסרטון מעורר לנושא. בעזרת סרטון נוסף יוצגו מושגים בסיסיים הקשורים לנושא השיעור. כמו כן יוצג הרקע לאיסור העלייה ולמאבק למען מסורבי העלייה מחד גיסא, ולפתיחת שערי ברית המועצות בשנות התשעים מאידך גיסא.</p> <p>התלמידים ינתחו בקבוצות כמה מסמכים העוסקים במאבק לעלייה. כל קבוצה תבחר אסיר ציון אחד ותכין תוכנית פעולה למען שחרורו. התוכנית תוצג ביומן גוגל. לסיום תיבחן תרומת המאבק למען העלייה עבור היהודים מחוץ לברית המועצות שפעלו למען אסירי ציון. התלמידים יגישו משימה אישית שמבטאת את התרשמותם מסיפוריהם של אסירי ציון.</p>	<p>תיאור קצר של השיעור</p>
<p>כתה י"א</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>תכנה"ל בהיסטוריה מ"מ: בונים את מדינת ישראל במזה"ת</u>, נושא 3, ב: עלייה, קליטה ועיצוב החברה והתרבות במדינת ישראל; • גלי העלייה והקליטה בשלושים השנים האחרונות של המאה ה-20 • <u>תכנה"ל בהיסטוריה ממ"ד: מדינת ישראל</u> נושא ג': עלייה, קליטה והתיישבות במדינת ישראל; העלייה בשנות ה-70 וה-90 <p>חטיבה עליונה</p> <ul style="list-style-type: none"> • נושא שנתי: שבעים שנה למדינת ישראל 	<p>קהל יעד ונושא בתכנית הלימודים</p>
<ul style="list-style-type: none"> • למען יהודי ברית המועצות 1969 • עצומה נגד גזירת כופר התעודה 1972 • יום תפילה עולמי 1969 • שביתת רעב למען שלושה אסירי ציון 1975 • תגובות לפסק הדין על חטיפת המטוס ברוסיה, דבר, 1970 • סדר פסח מיוחד של אסירי ציון, כרזה, 1973 • קריאה לשליחת מכתבים למען אסירת ציון אידה נודל 	<p>פריטי מקור שהשיעור מתבסס עליהם</p>

אורך הפעילות	2 שיעורים
חומר רקע למורה	<ul style="list-style-type: none"> • עליות לאחר קום המדינה, מאגר מידע באתר תולדות • המאבק למען יהודי ברית המועצות בעולם ובמדינת ישראל, מאמר מאת בנימין פינקוס, אתר תולדות • המאבק היהודי: התנועה הלאומית של יהודי ברית המועצות בשנים 1969-1989, מאמר מאת מיכאל ביזר, אתר תולדות • מדיניות ההגירה הסובייטית בשנות השישים והשבעים, מאמר מאת ברוך גור-גורביץ, אתר תולדות
ציוד והכנות מוקדמות	<ul style="list-style-type: none"> • כיתה מאובזרת במחשבים ובמקרן • היכרות של המורה עם יומן גוגל: יש לפתוח חשבון גוגל לכל קבוצה או להשתמש ביומן של אחד התלמידים בכל קבוצה. ניתן להיעזר במרכז העזרה של יומן גוגל.
קבצים נוספים	דף משימה

מהלך השיעור :

מהלך ההוראה ואורך משוער	תיאור הפעילות
פתיחה:	<p>רקע לשיעור: על מנת לעניין את התלמידים בנושא ולהציג את גבורתם של אסירי ציון, הקרינו את הסרטון "טריילר – מבצע חתונה". בקשו מן התלמידים לכתוב שאלות שעלו אצלם במהלך הצפייה.</p> <p>למורה: אין צורך להתייחס בהרחבה ל"מבצע חתונה" ומשפטי לנינגרד", אלא כפתיח לנושא.</p> <p>על מנת להכיר מושגים בסיסיים בנושא זה, הקרינו את הסרטון "תריץ אחורה – העלייה מבריה"מ". מההתחלה עד דקה 4:28. עצרו את ההקרנה לפני הסבר כל מושג בסרטון ובדקו עם התלמידים מה הם יודעים על המושג.</p> <p>בררו עם התלמידים: מדוע לדעתם מדינה עשויה להתנגד להגירה של אזרחיה לארצות אחרות? מדוע התנגד השלטון הקומוניסטי להגירה? ומדוע הייתה התנגדות להגירת היהודים בפרט? השלימו מידע לתלמידים על התפיסה הקומוניסטית את הדת והלאום, ואת הסיבות לרדיפת היהודים כחלק מתפיסה זו. כמו כן, הבהירו לתלמידים שהמאבק למען יהודי בריה"מ התנהל בכמה ערוצים, ובשיעור נתייחס</p>

תיאור הפעילות	מהלך ההוראה ואורך משוער
<p>רק למקצתם. בררו עם התלמידים כיצד קרה שבעשורים האחרונים הייתה עלייה גדולה ממדינות ברית המועצות (לשעבר) והסבירו בקצרה על נפילת ברית המועצות ופתיחת מסך הברזל.</p>	
<p>חלקו את הכיתה לקבוצות בנות 3-4 תלמידים. לפי ההנחיות שבדף העבודה המצורף, התלמידים יבחנו את המקורות השונים העוסקים במאבק למען יהודי בריה"מ וינתחו אותם. כל קבוצה תבחר אסיר ציון אחד ותכין תוכנית פעולה למען שחרורו. התוכנית תוצג ביומן גוגל.</p>	<p>עבודה בקבוצות בעזרת דף משימה</p>
<p>במליאה: התלמידים יציגו את תוכניותיהם בפני הכיתה ויסבירו כיצד תשיג תכניתם את המטרה. התלמידים יצפו בסרטון על נתן שרנסקי. ויענו על שאלות בזמן הצפייה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • כיצד תרמו יהודים ממדינת ישראל למאבק למען נתן שרנסקי ואסירי ציון? • לדעת נתן שרנסקי, מה ניתן ללמוד מסיפור המאבק והשחרור שלו ושל אסירי ציון האחרים? • כיצד תרם המאבק למען יהודי ברית המועצות, לציבור שנאבק בעבורם? <p>לאחר הצפייה, דונו עם התלמידים בשאלה כיצד ניתן לחזק את הזהות היהודית ולהביא לאחדות בקרב יהודי העולם בימינו? משימה אישית לסיום: כל תלמיד יכתוב על תכונה אחת שמצאה חן בעיניו אצל אחד מאסירי ציון שעליו למד בשיעור וינמק מדוע בחר תכונה זו.</p>	<p>סיכום</p>